

O‘ZBEKISTONDA PARLAMENT FAOLIYATINI OAVDA YORITISH VA TAHLIL QILISHNING HOZIRGI HOLATI VA MUAMMOLARI

Avazbek Arabboyev

Xalqaro Nordik universiteti magistratura bosqichi talabasi

<https://doi.org/10.5281/zenodo.20505212>

Annotatsiya

Ushbu tezisda O‘zbekistonda parlament faoliyatini ommaviy axborot vositalarida yoritish va tahlil qilishning hozirgi holati tizimli ravishda tahlil qilinadi. Shuningdek, parlament jurnalistikasining rivojlanish darajasi, OAVning qonunchilik jarayonlarini yoritishdagi o‘rni, axborotning sifati va tahliliy yondashuv muammolari ilmiy jihatdan o‘rganiladi. Tadqiqot davomida mavjud institutsional va professional muammolar aniqlanib, ularning parlament ochiqligi va jamoatchilik nazoratiga ta’siri tahlil qilinadi.

Kalit so‘zlar

parlament, OAV, parlament jurnalistikasi, qonunchilik jarayoni, axborot tahlili, jamoatchilik nazorati, media muammolari, axborot ochiqligi, siyosiy kommunikatsiya, matbuot xizmati.

Kirish

So‘nggi yillarda O‘zbekistonda amalga oshirilayotgan keng ko‘lamli islohotlar davlat boshqaruvi tizimining ochiqligi va shaffofligini oshirishga qaratilgan. Ushbu jarayonda parlament faoliyati, xususan, qonun ijodkorligi jarayonining ommaviy axborot vositalarida yoritilishi alohida ahamiyat kasb etadi. Parlament demokratik jamiyatning asosiy institutlaridan biri sifatida fuqarolar manfaatlarini ifodalovchi va qonunchilikni shakllantiruvchi organ hisoblanadi.

OAV esa parlament faoliyati va jamiyat o‘rtasidagi asosiy kommunikatsion ko‘prik vazifasini bajaradi. Shu sababli parlament jarayonlarini to‘liq, xolis va tahliliy yoritish jamoatchilikning siyosiy ongini shakllantirishda muhim o‘rin tutadi. Biroq amaliyot shuni ko‘rsatadiki, O‘zbekistonda parlament faoliyatini OAVda yoritish jarayoni hali ham bir qator tizimli va professional muammolarga ega.

O‘zbekistonda parlament faoliyatini ommaviy axborot vositalarida yoritish so‘nggi yillarda sezilarli darajada faollashgan bo‘lsa-da, uning mazmuniy sifati va tahliliy darajasi hali to‘liq shakllangan professional modelga ega emas. Amaldagi amaliyot shuni ko‘rsatadiki, parlament jarayonlari OAVda asosan rasmiy axborot, press-reliz yoki tezkor yangilik ko‘rinishida yoritiladi, biroq ularning ichki mazmuni, huquqiy mohiyati hamda ijtimoiy-siyosiy oqibatlari yetarli darajada ochib berilmaydi.

Bu holat parlament jurnalistikasining asosiy vazifasi bo‘lgan tahliliy yondashuvning sust rivojlanganligi bilan bevosita bog‘liqdir. Ya’ni, qonun loyihalarining shakllanish jarayoni, ularning muhokama bosqichlari yoki qabul qilingan hujjatlarning jamiyat hayotiga ta’siri ko‘pincha yuzaki yoritiladi. Natijada OAV parlament faoliyatini to‘liq tushuntiruvchi emas, balki faqat xabar beruvchi vosita sifatida namoyon bo‘ladi.

Shu bilan birga, parlament jurnalistikasi sifatiga ta’sir etuvchi yana bir muhim omil — bu sohada ixtisoslashgan kadrlar yetishmasligidir. Jurnalistlarning barchasi ham huquqiy va siyosiy terminologiyani chuqur egallamaganligi sababli, parlament jarayonlari ba’zan soddalashtirilgan yoki mazmunan to‘liq bo‘lmagan shaklda taqdim etiladi. Bu esa jamoatchilikning qonunchilik jarayonlarini to‘liq va aniq tushunish imkoniyatini cheklaydi.

Bundan tashqari, OAV va parlament o‘rtasidagi kommunikatsiya asosan rasmiy axborot almashinuvi darajasida qolmoqda. Garchi matbuot xizmatlari faoliyati yo‘lga qo‘yilgan bo‘lsa-da,

parlament jarayonlarini chuqur tahlil qiluvchi, turli nuqtayi nazarlarni o'z ichiga olgan professional media muhokama muhiti yetarli darajada shakllanmagan. Xorijiy tajribada kuzatiladigan parlament muxbirlari instituti yoki doimiy ekspert-mulohaza platformalari O'zbekistonda hali to'liq tizim sifatida rivojlanmagan.

Shuningdek, raqamli media muhitining kengayishiga qaramasdan, parlament faoliyatini vizual va interaktiv shaklda yoritish imkoniyatlaridan yetarlicha foydalanilmayapti. Infografika, ma'lumotlarga asoslangan jurnalistika, analitik video formatlar va podkastlar kabi zamonaviy media vositalari hali parlament mavzularida keng qo'llanilmaydi. Bu esa yosh auditoriya bilan samarali kommunikatsiya o'rnatish imkoniyatlarini cheklab qo'yadi.

Umuman olganda, O'zbekistonda parlament faoliyatini OAVda yoritish jarayoni rivojlanish bosqichida bo'lib, u informatsion modeldan tahliliy modelga o'tish jarayonini boshdan kechirmoqda. Biroq bu jarayonni to'liq amalga oshirish uchun professional jurnalistika standartlarini kuchaytirish, tahliliy yondashuvni rivojlantirish hamda parlament va OAV o'rtasidagi institutsional hamkorlikni yanada chuqurlashtirish zarur bo'lib qolmoqda.

Xulosa

Xulosa qilib aytganda, O'zbekistonda parlament faoliyatini OAVda yoritish va tahlil qilish jarayoni rivojlanish bosqichida bo'lib, u hali bir qator tizimli muammolarga ega. Asosiy muammolar sifatida tahliliy jurnalistikaning yetarli darajada rivojlanmaganligi, jurnalistlarning ixtisoslashuvi pastligi, OAV va parlament o'rtasidagi hamkorlikning institutsional darajada kuchsizligi hamda axborotning biryoqlama yoritilishi qayd etiladi.

Ushbu muammolarni bartaraf etish uchun parlament jurnalistikasi bo'yicha maxsus kadrlar tayyorlash tizimini kuchaytirish, tahliliy jurnalistikani rivojlantirish, parlament va OAV o'rtasida doimiy professional hamkorlik mexanizmlarini joriy etish hamda raqamli media imkoniyatlaridan keng foydalanish zarur.

Shuningdek, xorijiy tajribani o'rganish va milliy media tizimiga moslashtirish parlament faoliyatining ochiqligi va shaffofligini yanada oshirishga xizmat qiladi.